

АНАЛІЗ РОБОТИ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

© 2018 КУРГАНСЬКА М. К.

УДК 338.22

JEL Classification: R2; R5

Курганська М. К.

Аналіз роботи будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління

Проаналізовано роботи будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління. Автором зазначено, що антикризове управління має базуватися на діагностиці або аналізі стану галузі з метою виявлення проблем у системі управління, які викликають ускладнення в фінансовому становищі підприємства або галузі. Системний аналіз будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління дозволить розглянути у сукупності множину факторів, які виконують роль індикаторів проблеми. Проведено оцінку обсягу виконаних будівельних робіт при будівництві будинків та інженерних споруд, яка довела, що починаючи з 2016 р. спостерігається суттєве збільшення обсягів виконаних будівельних робіт. Зазначено, що нове будівництво як економічний процес, що потребує великих капіталовкладень, в умовах кризи, безумовно, зменшує обсяги. Для виявлення тенденцій по регіонах автором були обчислені співвідношення нового збудованого та реконструйованого житла. Проведено дослідження зміни індексу будівельної продукції за 2011–2017 рр. та його порівняння зі зміною обсягу виконаних будівельних робіт за той же період виявило безумовну залежність цих показників. Проаналізовано розподіл валового внутрішнього продукту будівельної галузі України. Для з'ясування темпів зміни ВВП автором на основі статистичних даних були обчислені відносні показники (зростання / спадання щодо попереднього року, у відсотках). Виявлено, що частка капітальних інвестицій, які спрямовані в будівництво, в загальному обсязі капітальних інвестицій за останні роки практично не змінювалася. Зроблено висновок, що для суттєвого покращення інвестування у розвиток будівництва в Україні актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у будівельній галузі та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ключові слова: антикризове управління, будівельні організації, будівництво, регіон.

Рис.: 7. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 10.

Курганська Марина Костянтинівна – викладач, Житлово-комунальний коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (вул. Шевченка, 233а, Харків, 61033, Україна)

E-mail: jkt45@ukr.net

УДК 338.22
JEL Classification: R2; R5

UDC 338.2
JEL Classification: R2; R5

Курганская М. К. Анализ работы строительных организаций регионов Украины в контексте антикризисного управления

Проанализированы работы строительных организаций регионов Украины в контексте антикризисного управления. Автором отмечено, что антикризисное управление должно базироваться на диагностике или анализе состояния отрасли с целью выявления проблем в системе управления, вызывающих осложнения в финансовом положении предприятия или отрасли. Системный анализ строительных организаций регионов Украины в контексте антикризисного управления позволит рассмотреть в совокупности множество факторов, выполняющих роль индикаторов проблемы. Проведена оценка объема выполненных строительных работ при строительстве зданий и инженерных сооружений, которая доказала, что начиная с 2016 г. наблюдается существенное увеличение объемов выполненных строительных работ. Отмечено, что новое строительство как экономический процесс, требующий больших капиталовложений, в условиях кризиса, безусловно, уменьшает объемы. Для выявления тенденций по регионам, автором было вычислено соотношение нового построенного и реконструированного жилья. Проведено исследование изменения индекса строительной продукции за 2011–2017 гг., и его сравнение с изменением объема выполненных строительных работ за тот же период выявило безусловную зависимость этих показателей. Проанализировано распределение валового внутреннего продукта строительной отрасли Украины. Для выяснения темпов изменения ВВП автором на основе статистических данных были вычислены относительные показатели (рост / падение по отношению к предыдущему году, в процентах). Выведено, что доля капитальных инвестиций, направленных в строительство, в общем объеме капитальных инвестиций за по-

Kurhanska M. K. Analysis of the Work of Construction Organizations in Regions of Ukraine in the Context of Crisis Management

The work of construction organizations in regions of Ukraine in the context of crisis management is analyzed. The author notes that crisis management should be based on diagnosing or analyzing the state of the industry in order to identify problems in its management system that result in complications in the financial status of the industry or an enterprise. Systems analysis of construction organizations in regions of Ukraine in the context of crisis management will allow considering in the aggregate a number of factors that serve as indicators of the problem. There carried out an estimation of the volume of completed construction works in the construction of buildings and engineering facilities, which proved that starting from 2016, a significant increase in the volume of completed construction work is observed. It is noted that in a down economy a new construction work as an economic process that requires large investments certainly causes a decrease in the volume. To identify trends by regions, the author calculated the ratio of new constructed and reconstructed housing. A study of the change in the construction products index for 2011–2017 was conducted, and its comparison with the change in the volume of completed construction works for the same period revealed an unconditional dependence of these indicators. The distribution of the gross domestic product of the construction industry in Ukraine is analyzed. To determine the changes in the GDP growth rate, the author calculated the relative indicators (increase / fall in relation to the previous year, in percentage terms) based on statistical data. It is revealed that the share of capital investments directed to construction in the total volume of capital investments in recent years practically did not change. The conclusion is made that, to significantly improve investment in the development of construc-

следние годы практически не менялась. Сделан вывод, что для существенного улучшения инвестирования в развитие строительства в Украине актуальным на сегодня является вопрос совершенствования правовой и организационной базы для повышения дееспособности механизмов обеспечения благоприятного инвестиционного климата в строительной отрасли и формирования основы сохранения и повышения конкурентоспособности отечественной экономики.

Ключевые слова: антикризисное управление, строительные организации, строительство, регион.

Рис.: 7. Табл.: 2. Библ.: 10.

Курганская Марина Константиновна – преподаватель, Жилищно-коммунальный колледж Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова (ул. Шевченко, 233а, Харьков, 61033, Украина)

E-mail: jkt45@ukr.net

tion in Ukraine, an urgent issue is the improvement of the legal and organizational basis for increasing the capacity of mechanisms of ensuring a favorable investment climate in the construction industry and forming the basis for preserving and improving the competitiveness of the domestic economy.

Keywords: crisis management, construction organizations, construction, region.

Fig.: 7. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 10.

Kurhanska Maryna K. – Lecturer, Housing and Communal College of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (233a Shevchenko Str., Kharkiv, 61033, Ukraine)

E-mail: jkt45@ukr.net

Вступ. Антикризове управління передбачає наявність сукупності знань і результати аналізу практичної діяльності будівельних організацій, які спрямовані на оптимізацію управління, з'ясування скритого потенціалу в умовах кризи. Будь-яка економічна система не може знаходитися у стані спокою. Її функціонування включає у себе і періоди розвитку, і періоди спокою, і періоди кризи. Ці процеси мають циклічний характер.

Постановка проблеми. Антикризове управління повинне базуватися на діагностиці або аналізі стану галузі з метою виявлення проблем у системі управління, які викликають ускладнення у фінансовому становищі підприємства або галузі. Системний аналіз будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління дозволить розглядати у сукупності множину факторів, які виконують роль індикаторів проблеми. Такий системний підхід дозволяє отримати найбільш повне уявлення про об'єкт, що досліджується, та запропонувати заходи антикризового управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам антикризового управління присвячені праці багатьох учених-економістів. Серед них: Аніщенко Л. [1], Василенко В. [2], Лігоненко Л. [3], Сторчак Н. [4], Терещенко О. [5], Холод З. [6] та ін.

На питаннях антикризового управління у будівництві зосередили увагу Куйбіда В. [7], Паліга Н. [8], Світ-

лична Т. [9] та ін. Але ряд питань, пов'язаних з методами оцінки діяльності будівельних організацій у кризових умовах на рівні регіонів країни, потребують більш ретельного опрацювання.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є аналіз роботи будівельних організацій регіонів України в контексті антикризового управління.

Виклад основних матеріалів дослідження. Ефективна діяльність будівельних організацій України має величезний вплив як на економічне, так і на соціальне становище суспільства.

Житловий фонд України станом на 2016 р. складає 978 млн м², з них 3304 тис. м² – це ветхий житловий фонд, що складає 0,3 % всього житлового фонду. Темпи зростання житлового фонду протягом останніх 6 років – 0,4-0,7 %. Назвати такі темпи зростанням не можливо, охарактеризувати такий стан можна як сталий. Темпи зміни ветхого житлового відповідні [10].

Зміна обсягу виконаних будівельних робіт має циклічний характер (рис. 1): зростання протягом 2011–2012 рр., спадання протягом 2015–2015 рр., обумовлені економіко-політичною ситуацією у країні. Починаючи з 2016 р. спостерігається суттєве збільшення обсягів виконаних будівельних робіт. Зазначимо, що за обсягом виконаних робіт з будівництва будівель і будівництва інженерних споруд сумірні.

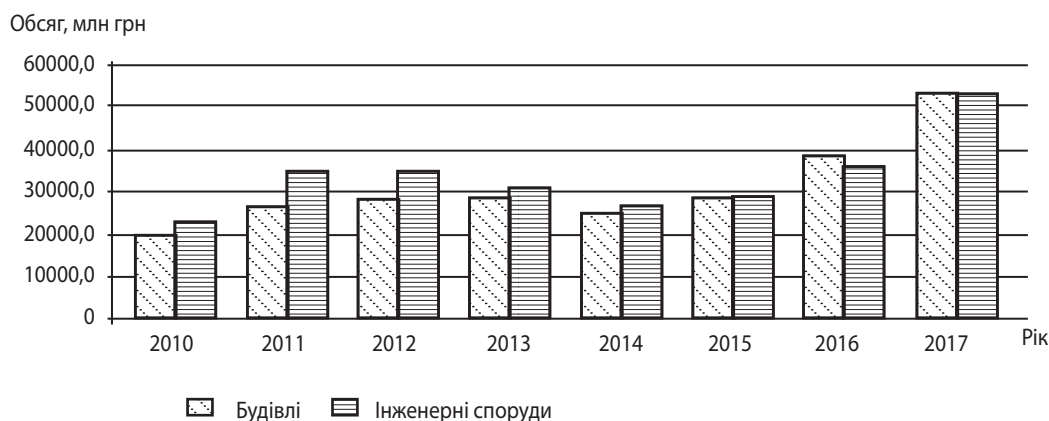

Рис. 1. Обсяг виконаних будівельних робіт при будівництві будинків і інженерних споруд

При цьому частка житлових – нежитлових будівель з часом змінювалася (рис. 2) з 6876,5 млн грн житлових і 12782,6 млн грн нежитлових у 2010 р. до 23720 млн грн і 29079,6 млн грн відповідно в 2017 р. у бік збільшення житлового фонду.

Найвищі темпи будівництва спостерігаються в Київській області (21,8 %), м. Києві (14,3 %), Львівській області

(9,2 %) від загального обсягу прийнятого в експлуатацію житла. Критичним вважаємо становище в Луганській, Донецькій, Херсонській областях, де частка від загального обсягу прийнятого в експлуатацію житла складає 0,1 %, 0,6 %, 0,9 % відповідно. Для порівняння, цей показник в Харківській області має значення 5 %, що відповідає 5 місцю в ранжируванні регіонів України.

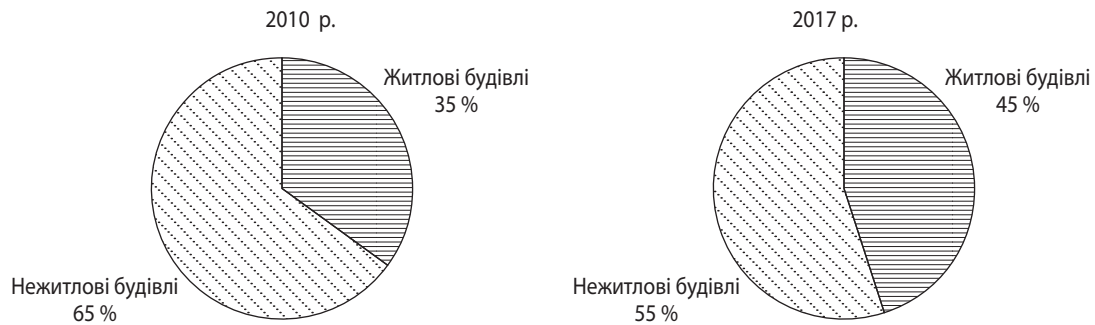

Рис. 2. Розподіл житлових і нежитлових будівель у загальному обсязі будівельних робіт у 2010 і 2017 рр.

Безумовно, це пояснюється й тим фактом, що частка зданого в експлуатацію житла за кошти держбюджету катастрофічно зменшується. Так, станом на 1 січня 2017 р. в міських поселеннях цей показник становив 0,5 %, а в сільській місцевості – 0,01 %. В міських поселеннях за кошти держбюджету здали в експлуатацію житло в лише в 8 регіонах: в м. Києві – 52,4 %, областях Київській – 29,6 %, Харківській – 7,4 %, Дніпропетровській – 5,0 %, Тернопільській – 2,0%, Одеській – 1,8 %, Херсонській – 1,3 %, Черкаській – 0,5 % (до всіх будівель за кошти державного бюджету). А в сільській місцевості будівництво за кошти держбюджету велося лише в Харківській області.

Нерівномірність розвитку інфраструктури в міських поселеннях і сільській місцевості простежується і в кількості зданих в експлуатацію квартир – 71,2 % та 28,8 % відповідно (рис. 3). Водночас у розрахунку нової жилої площі на 1000 населення ці показники майже співпадають: станом на 2017 р. маємо 249 м² в міських поселеннях і 223 м² в сільській місцевості. Поясненням слугує різниця в щільності населення в цих місцевостях. Коливання показника, що досліджується, мають той же характер, що визначені для інженерних споруд.

Нове будівництво як економічний процес, що потребує великих капіталовкладень, в умовах кризи, без-

умовно, зменшує обсяги. Частка житла здається за рахунок реконструкції ветхого. Наприклад, за 2016 р. 11 % всього новоствореного житла здано у житловий фонд за рахунок реконструкції. Для виявлення тенденцій по регіонах автором були обчислені співвідношення нового збудованого та реконструйованого житла (табл. 1). Найінтенсивніше використовують можливість відновити житловий фонд за рахунок реконструкції в Луганській, Миколаївській, Донецькій, Кіровоградській, Житомирській областях. Практично нехтують такою можливістю у м. Києві, Одеській і Київській областях.

Дослідження зміни індексу будівельної продукції за 2011–2017 рр. та його порівняння зі зміною обсягу виконаних будівельних робіт за той же період виявило безумовну залежність цих показників. За проведеним регресійним аналізом (рис. 4) встановлений високий рівень їх зв'язку – величина $R^2 = 0,9$.

Порівняння індексу цін на будівельно-монтажні роботи із індексом будівельної продукції (рис. 5) свідчить про відсутність кореляції між цими показниками ($R^2 = 0,009$). В періоді падіння виробництва розрив між обсягом будівельної продукції виявився найбільшим.

Валовий внутрішній продукт – це сукупна вартість товарів і послуг, його використовують для характеристики

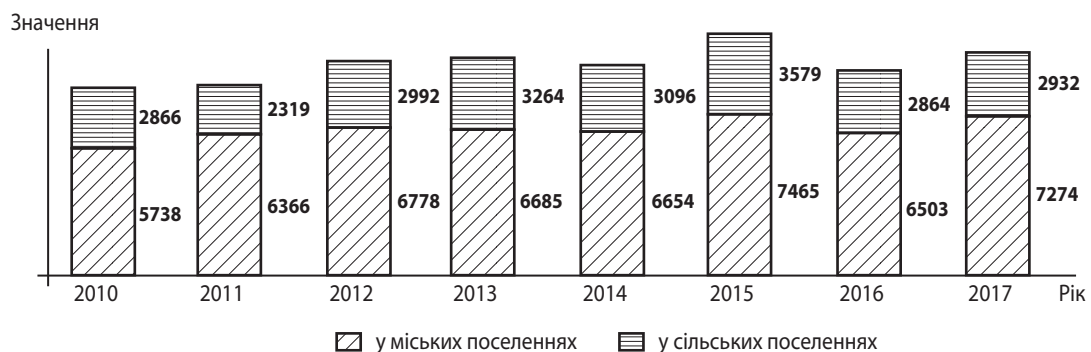

Рис. 3. Порівняння загальної площі квартир, прийнятих в експлуатацію в міських поселеннях та сільській місцевості

Таблиця 1

Закінчення табл. 1

Розподіл загальної площі прийнятого в експлуатацію житла за характером будівництва за регіонами України

	За рахунок нового будівництва	Новостворена площа за рахунок реконструкції
1	2	3
УКРАЇНА	89,05	10,95
Області		
Вінницька	89,59	10,41
Волинська	88,41	11,59
Дніпропетровська	77,82	22,18
Донецька	71,42	28,58
Житомирська	74,54	25,46
Закарпатська	88,68	11,32
Запорізька	92,60	7,40
Івано-Франківська	82,51	17,49
Київська	93,88	6,12

1	2	3
Кіровоградська	73,39	26,61
Луганська	58,97	41,03
Львівська	87,67	12,33
Миколаївська	69,81	30,19
Одеська	94,30	5,70
Полтавська	87,72	12,28
Рівненська	87,15	12,85
Сумська	85,27	14,73
Тернопільська	86,70	13,30
Харківська	77,37	22,63
Херсонська	86,43	13,57
Хмельницька	92,50	7,50
Черкаська	75,35	24,65
Чернівецька	90,35	9,65
Чернігівська	89,33	10,67
м. Київ	95,38	4,62

Регресійна статистика				
R	0,947327			
R-квадрат	0,897427			
Нормований R-квадрат	-1,4			
Стандартна похибка	6,584086			
Спостереження	1			
Дисперсійний аналіз				
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Регресія	7	1896,398	270,9139	43,74601
Залишок	5	216,7509	43,35019	
Ітого	12	2113,149		

Рис. 4. Регресійний аналіз зміни індексу будівельної продукції та обсягу виконаних будівельних робіт в Україні в період 2011–2017 рр.

результатів виробництва, рівня економічного розвитку та темпів економічного зростання. Загальний випуск валового продукту розподіляється між проміжним споживанням і валовою доданою вартістю, в тому числі оплатою праці найманих працівників, іншими податками, за виключенням інших субсидій, пов'язаних із виробництвом, валовим прибутком і змішаним доходом. Розподіл часток ВВП будівельної галузі України наведений на рис. 6.

Валовий внутрішній продукт виміряє ринкову вартість усіх товарів і послуг, тобто це грошовий показник. Для з'ясування його темпів зміни автором на основі статистичних даних були обчислені відносні показники (зростання / спадання щодо попереднього року, у відсотках). Результати обчислень занесені до табл. 2. Їх аналіз приводить до висновків, що в 2013–2014 рр. відбувалося стрімке падіння випуску валового продукту, позитивні зміни сталися лише

в 2015 р., та ж сама тенденція спостерігається і при його розподілі на проміжне споживання та валову додану вартість. Різкі коливання відбувалися лише у частці валової доданої вартості, а саме в інших податках, за виключенням інших субсидій, пов'язаних із виробництвом.

Найбільша частка проміжного споживання припадає на власну галузь – 18,5 %, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції – 10,9 %, виробництво готових металевих виробів, окрім машин і устаткування, – 8,8 %.

Будівельна галузь – одна з провідних в економіці країни. Тому навіть в роки економічної кризи частка капітальних інвестицій, які спрямовані на будівництво, в загальному обсязі капітальних інвестицій практично не змінювалася і становить в середньому 14 %. Але цей показник суттєво відрізняється по регіонах. Середнє значення за роки спостереження питомої ваги капітальних інвестицій у житлове

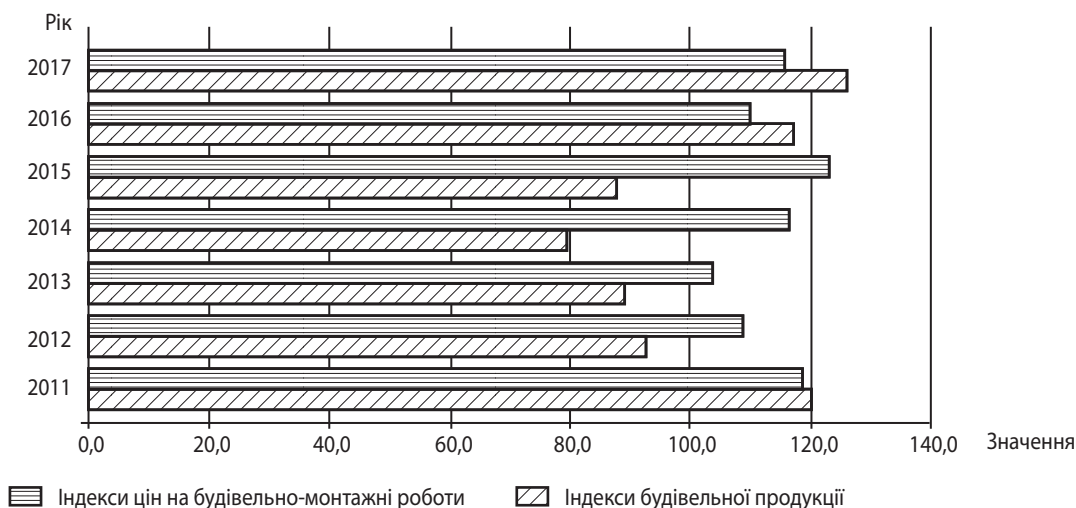

Рис. 5. Динаміка зміни індексів будівельної продукції та індексу цін на будівельно-монтажні роботи в Україні в 2011–2017 рр.

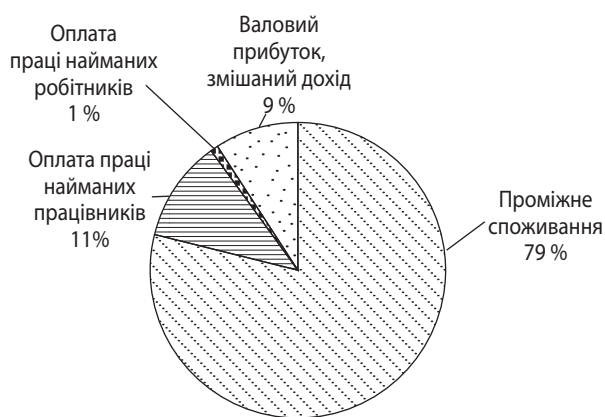

Рис. 6. Розподіл валового внутрішнього продукту будівельної галузі України

будівництво у загальному обсязі капітальних інвестицій за регіонами найвищі у Чернівецькій (50,2 %), Закарпатській (36,8 %), Тернопільській (32,4 %) областях, а найнижчі – у Луганській (4,6 %), Дніпропетровській (4,7 %), Донецькій (4,8 %) областях. Для порівняння: в Харківському регіоні цей показник не перебільшує середнє значення по Україні і становить 12,4 %.

Зазначимо, що частка капітальних інвестицій на будівництво в регіонах набуває незначних коливань значень, але в деяких областях спостерігається суттєве збільшення, як, наприклад, в Хмельницькій (з 27 % до 44,6 %), Львівській (з 17,9 % до 30,1 %) областях, або зменшення, як, наприклад, в Херсонській (з 22,7 % до 11,1 %) і Волинській (з 31,5 % до 21,3 %) областях.

Частка прямих інвестицій (боргових інструментів) в економіці України, що припадає на будівництво, протягом 2017 р. майже не змінилися: 5,46 % станом на 01.01.2017 та 5,21 % станом на 31.12.2017 р. Для порівняння: абсолютні значення цих величин: 413191,8 з 7566893,9 та 440538,3 з 8449128,8 тис. дол. США відповідно.

Розподіл по регіонах боргових інструментів нерівномірний. Станом на 31.12.2017 р. найбільша частка всіх прямих інвестицій припадає на м. Київ та Одеську область – 36,6 % та 12,7 % всієї суми відповідно; а найменша – в Чернівецькій та Кіровоградській областях – та 0,06 % 0,17% всієї суми відповідно. Для порівняння: цей показник в Харківській області становить 4,4 %.

Автором були досліджені прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України з країн світу у розрізі видів економічної діяльності за 2017 р. Величину грошових надходжень (у тис. дол. США) на будівельну галузь України, які надійшли з усіх

Таблиця 2

Динаміка зміни випуску валового внутрішнього продукту та його розподілу будівельної галузі України

Рік	Випуск	Проміжне споживання	Валова додана вартість	У тому числі		
				оплата праці найманих працівників	інші податки, за виключенням інших субсидій, пов'язаних з виробництвом	валовий прибуток і змішаний дохід
2011	120,3	123,4	112,0	127,4	92,7	97,3
2012	112,0	116,4	98,6	103,3	247,9	88,3
2013	94,3	94,1	94,9	95,9	109,0	92,3
2014	93,3	92,6	95,9	92,3	87,4	102,5
2015	116,0	119,1	105,6	95,5	134,6	117,5
2016	102,3	97,1	122,1	111,8	36,9	142,0

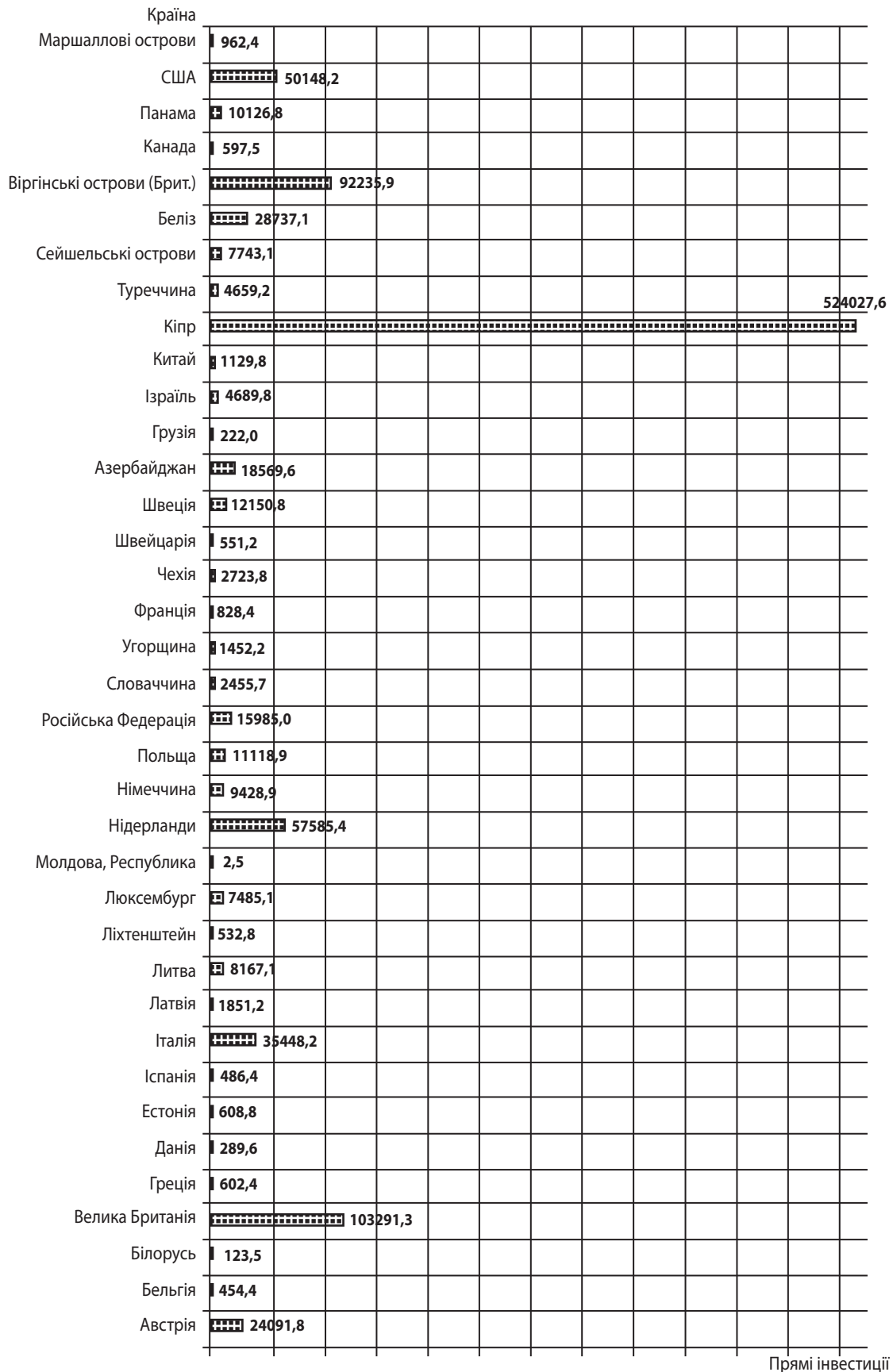

Рис. 7. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) у будівельну галузь України з країн світу станом на 31.12.2017 р.

країн, наведено на рис. 4. Сумарне значення прямих іноземних інвестицій становить 1041675,4 тис. дол. США. 37 країн світу інвестували у розвиток будівництва в Україні. Варто зазначити, що більшість країн-інвесторів, на жаль, не вважає перспективним для себе будівельну галузь в Україні: 14 країн з усіх привнесених в економіку України інвестицій виділили на розвиток будівництва менше 1 % і лише 2 надали більше 10 %. Найперспективнішими інвесторами будівельної галузі України є Кіпр (524 027,6 тис. дол. США), Велика Британія (103 291,3 тис. дол. США) та Віргінські острови (Британія) – (92 235,9 тис. дол. США).

Але у цілому статистичні дані та міжнародна інвестиційна позиція України свідчать, що Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство, і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні

Для суттєвого покращення інвестували у розвиток будівництва в Україні актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у будівельній галузі та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження виявлено тенденції по регіонах щодо співвідношення нового збудованого та реконструйованого житла. Виявлено, що найінтенсивніше використовують можливість відновити житловий фонд за рахунок реконструкції в Луганській, Миколаївській, Донецькій, Кіровоградській, Житомирській областях. Проаналізовано рівень капітальних інвестицій у будівництво по регіонах країни. Виявлено, що частка капітальних інвестицій, які спрямовані в будівництво, в загальному обсязі капітальних інвестицій практично не змінювалася і становить в середньому 14 %. Але цей показник суттєво відрізняється по регіонах. Дослідження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіці України з країн світу у розрізі видів економічної діяльності за 2017 р. довів, що більшість країн-інвесторів, на жаль, не вважає перспективним для себе будівельну галузь в Україні.

Перспективою подальшого дослідження є визначення напрямів удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у будівництві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщенко Л. О. Зарубіжний досвід антикризового управління. *Економічний простір*. 2012. № 68. С. 143–156.
2. Василенко В. О., Коротков Е. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 504 с.
3. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія. Київ : Наукова думка, 2000. 390 с.
4. Сторчак Н. О. Місце антикризового управління в економічній стратегії фірми. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2009. № 3 (19). С. 59–63.
5. Терещенко О. О., Пухтаєвич Г. М. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2006. 268 с.
6. Холод З. М., Штангрет А. М. Антикризове управління – система завчасної діагностики і захисту від кризових ситуацій. *Наукові записки*. 2002. Вип. 5. С. 124–127.
7. Куйбіда В. Уроки кризи і оновлене бачення будівництва. *Дзеркало тижня*. 2010. № 3 (782). URL: http://www.ssr.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo_tyzhnya.pdf
8. Палига Н. Б. Аналіз механізмів та інструментів реалізації антикризової політики держави в будівельній галузі. *Всеукраїнський аналітично-інформаційний журнал «Схід»*. 2011. Спецвип. 1 (108). С. 128–131. URL: <http://www.experts.in.ua/index.php>
9. Світлична Т. І. Реалізація політики антикризового управління підприємствами будівельного комплексу України. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES

- Anishchenko, L. O. "Zarubizhnyi dosvid antykrizovoho upravlinnia" [Foreign experience of crisis management]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 68 (2012): 143-156.
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Kholod, Z. M., and Shtanhret, A. M. "Antykrizove upravlinnia - systema zavchasnoi diahnostryky i zakhystu vid kryzovykh sytuatsii" [Anti-crisis management - a system for early diagnosis and protection from crisis situations]. *Naukovi zapysky*, no. 5 (2002): 124-127.
- Kuibida, V. "Uroky kryzy i onovlene bachennia budivnytstva" [Lessons of the crisis and updated vision of construction]. *Dzerkalo tyzhnia*. 2010. http://www.ssr.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo_tyzhnya.pdf
- Lihonenko, L. O. *Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychni instrumentarii* [Anticrisis enterprise management: theoretical and methodological principles and practical tools]. Kyiv: Naukova dumka, 2000.
- Paliha, N. B. "Analiz mekhanizmv ta instrumentiv realizatsii antykrizovoi polityky derzhavy v budivel'ni haluzi" [Analysis of mechanisms and tools for realizing anti-crisis policy of the state in the construction industry]. *Vseukrainskyi analitichno-informatsiinyi zhurnal «Skhid»*. <http://www.experts.in.ua/index.php>
- Storchak, N. O. "Mistse antykrizovoho upravlinnia v ekonomichnii stratehii firmy" [The place of crisis management in the company's economic strategy]. *Visnyk Kryvorizkoho ekonomichnoho instytutu KNEU*, no. 3 (19) (2009): 59-63.
- Svitlychna, T. I. "Realizatsiia polityky antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvamy budivel'noho kompleksu Ukrainy" [Realization of the policy of crisis management of enterprises of the building complex of Ukraine]. http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/
- Tereshchenko, O. O., and Pukhtaievych, H. M. *Antykrizove finansove upravlinnia na pidpriemstvi* [Anticrisis financial management at the enterprise]. Kyiv: KNEU, 2006.
- Vasylenko, V. O., and Korotkov, E. M. *Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom* [Anticrisis management of the enterprise]. Kyiv: TsUL, 2003.